

A Comparative Study of the Nature and Legislative Scope of the Sale and Mining of Cryptocurrencies in the Laws of Iran, the European Union, and the United States

1. Bahareh Baradaran Kholghi: Department of Private Law, Ma.C., Islamic Azad University, Mashhad, Iran
2. Seyed Mohsen Hosseini Pouya*: Department of Private Law, Ma.C., Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Email: m.hosseini.p@mshdiau.ac.ir (Corresponding Author)
3. Mohammad Reza Ghazizadeh: Department of Private Law, Ma.C., Islamic Azad University, Mashhad, Iran

ABSTRACT

With the expansion of blockchain technology and the increasing use of cryptocurrencies in financial transactions, extensive legal developments have emerged in the field of regulation of this domain. The purpose of this study is to conduct a comparative examination of the nature and legislative scope of the sale and mining of cryptocurrencies in Iran, the European Union, and the United States in order to identify similarities, differences, and legal gaps. This research has been conducted using a descriptive-analytical method, and the data have been collected through an examination of national laws, international instruments, regulatory guidelines, and judicial practices across the three comparative jurisdictions. In Iran, legal regulations concerning cryptocurrencies are still in the process of development; the sale and purchase of cryptocurrencies is generally permitted, but cryptocurrencies are not recognized as a legal means of payment. Cryptocurrency mining is allowed under specific conditions and requires obtaining a license from the Ministry of Industry, Mine, and Trade. In contrast, the European Union has adopted a more comprehensive approach. The Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) provides a clear legal framework for activities related to cryptocurrencies and enhances transparency in cryptocurrency transactions and mining. In the United States, cryptocurrency-related regulations vary at both the federal and state levels. Institutions such as the Securities and Exchange Commission (SEC) and the Commodity Futures Trading Commission (CFTC) play a significant role in regulating this field. Cryptocurrency mining is permitted in many states, subject to compliance with environmental and energy regulations. The comparative analysis indicates that Iran requires the formulation of a more comprehensive and transparent legal framework for managing cryptocurrency-related activities, while the European Union has taken an effective step toward regulation through the adoption of the MiCA framework. In the United States, although the diversity of state-level regulations creates certain challenges, the overall approach continues to support innovation. For Iran, drawing on the experiences of the European Union—particularly in terms of regulatory transparency and investor protection—can be highly beneficial.

Keywords: *cryptocurrency sale, cryptocurrency mining, Commodity Futures Trading Commission, legal convergence, sustainable development.*

How to cite: Baradaran Kholghi, B., Hosseini Pouya, S. M., & Ghazizadeh, M. R. (2026). A Comparative Study of the Nature and Legislative Scope of the Sale and Mining of Cryptocurrencies in the Laws of Iran, the European Union, and the United States. *Comparative Studies in Jurisprudence, Law, and Politics*, 8(2), 1-15.

© 2026 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Submit Date: 23 September 2025
Revise Date: 02 February 2026
Accept Date: 09 February 2026
Publish Date: 22 June 2026

مطالعه تطبیقی ماهیت و قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا

۱. بهاره برادران خلقی: گروه حقوق خصوصی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران
۲. سید محسن حسینی پویا*: گروه حقوق خصوصی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران. پست الکترونیک: m.hoseini.p@mshdiau.ac.ir (نویسنده مسئول)
۳. محمد رضا قاضی زاده: گروه حقوق خصوصی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

چکیده

با گسترش فناوری بلاکچین و استفاده روزافزون از رمز ارزها در مبادلات مالی، تحولات حقوقی گسترده‌ای در زمینه تنظیم‌گری این حوزه به وجود آمده است. هدف این مطالعه، بررسی تطبیقی ماهیت و قلمرو تقنینی بیع و استخراج رمز ارزها در ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا است تا نقاط اشتراک، تفاوت‌ها و خلأهای قانونی شناسایی شود. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی انجام شده و داده‌ها از طریق بررسی قوانین ملی، اسناد بین‌المللی، دستورالعمل‌ها و رویه‌های قضایی در سه حوزه تطبیقی گردآوری شده‌اند. در ایران، قوانین مرتبط با رمز ارزها همچنان در حال تدوین و خرید و فروش رمز ارزها به‌طور کلی مجاز است اما به‌عنوان ابزار پرداخت شناخته نمی‌شود. استخراج رمز ارزها تحت شرایط خاصی مجاز بوده و نیازمند دریافت مجوز از وزارت صنعت، معدن و تجارت است. در مقابل، اتحادیه اروپا رویکردی جامع‌تر اتخاذ کرده است. دستورالعمل بازارهای دارایی‌های رمزنگاری شده (MiCA) چارچوب قانونی مشخصی برای فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها فراهم کرده است. این دستورالعمل شفافیت بیشتری را در معاملات و استخراج رمز ارزها ایجاد می‌کند. از جهاتی در ایالات متحده، قوانین مرتبط با رمز ارزها به‌صورت فدرال و ایالتی متفاوت هستند. سازمان‌هایی مانند SEC (کمسیون بورس و اوراق بهادار) و CFTC (کمسیون معاملات آتی کالا) نقش مهمی در تنظیم‌گری این حوزه دارند. استخراج رمز ارزها در بسیاری از ایالت‌ها، مشروط به رعایت قوانین زیست‌محیطی و انرژی مجاز است. بررسی تطبیقی نشان می‌دهد که ایران نیازمند تدوین چارچوب قانونی جامع‌تر و شفاف‌تر برای مدیریت فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزهاست و اتحادیه اروپا با ارائه دستورالعمل MiCA گامی مؤثر در تنظیم‌گری برداشته و همچنین در آمریکا، تنوع قوانین ایالتی چالش‌هایی را ایجاد کرده اما همچنان رویکرد کلی به سمت حمایت از نوآوری است. برای ایران، الگوبرداری از تجربیات اتحادیه اروپا به‌ویژه در زمینه شفافیت مقررات و حمایت از سرمایه‌گذاران می‌تواند راهگشا باشد.

واژگان کلیدی: بیع رمز ارز، استخراج رمز ارز، کمسیون معاملات آتی کالا، همگرایی حقوقی، توسعه پایدار.

نحوه استناددهی: برادران خلقی، بهاره، حسینی پویا، سید محسن، و قاضی زاده، محمد رضا. (۱۴۰۵). مطالعه تطبیقی ماهیت و قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا. پژوهش‌های تطبیقی فقه، حقوق و سیاست، ۱(۲)، ۱۵-۱.

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

تاریخ ارسال: ۱ مهر ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۳ بهمن ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۲۰ بهمن ۱۴۰۴

تاریخ چاپ: ۱ تیر ۱۴۰۵

در سال‌های اخیر، گسترش فناوری‌های نوین مالی و ظهور رمز ارزها^۱ به عنوان یکی از پدیده‌های مهم اقتصادی و حقوقی، توجه بسیاری از کشورها و نهادهای بین‌المللی را به خود جلب کرده است. این پدیده که در بستر فناوری بلاکچین توسعه یافته، نه تنها نظام‌های مالی را تحت تأثیر قرار داده، بلکه مسائل حقوقی و قانونی متعددی را نیز به همراه داشته است (Nasiri, 2023). از جمله موضوعات مهم در این حوزه، بررسی ماهیت حقوقی رمز ارزها، قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج آن‌ها و نحوه تنظیم‌گری^۲ این فعالیت‌ها در نظام‌های حقوقی مختلف است و از جهاتی، انتقال اثرات مثبت این فناوری‌ها به سایر بخش‌های اقتصادی از مهمترین مسائل است (Bashkhor, 2021). در حقوق ایران، با وجود آنکه رمز ارزها در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته‌اند، اما هنوز قوانین جامع و مشخصی برای تنظیم این حوزه وجود ندارد. برخی از نهادهای ذی‌ربط مانند بانک مرکزی و وزارت نیرو اقداماتی در زمینه تدوین دستورالعمل‌ها و مقررات مرتبط انجام داده‌اند، اما این اقدامات بیشتر جنبه اجرایی داشته و هنوز چارچوب قانونی جامعی برای این موضوع تدوین نشده است. از سوی دیگر، چالش‌هایی مانند شناسایی ماهیت حقوقی رمز ارزها به عنوان دارایی یا پول، تعیین وضعیت حقوقی ماینینگ (استخراج) و نحوه برخورد با جرایم مرتبط با رمز ارزها همچنان در فضای حقوقی ایران مطرح هستند. در اتحادیه اروپا، رویکردی هماهنگ‌تر برای تنظیم بازار رمز ارزها مشاهده می‌شود. اتحادیه اروپا با تصویب مقرراتی همچون «مقررات بازارهای دارایی‌های رمز ارزی»^۳ تلاش کرده است تا چارچوبی شفاف و جامع برای تنظیم فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها ارائه دهد. این مقررات شامل موضوعاتی همچون صدور مجوز برای ارائه‌دهندگان خدمات رمز ارزی، حمایت از مصرف‌کنندگان، مدیریت ریسک‌ها و پیشگیری از جرایم مالی است. با این حال، کشورهای عضو اتحادیه همچنان آزادی عمل محدودی در تنظیم برخی جنبه‌های خاص این حوزه دارند. در ایالات متحده آمریکا، رویکرد تنظیم‌گری رمز ارزها به دلیل ساختار فدرال این کشور پیچیده‌تر است. هر ایالت ممکن است قوانین خاص خود را در این زمینه داشته باشد، در حالی که نهادهای فدرالی مانند کمیسیون بورس و اوراق بهادار و کمیسیون معاملات آتی کالا نیز نقش مهمی در تنظیم‌گری ایفا می‌کنند. یکی از چالش‌های اصلی در ایالات متحده، تعیین نهاد مسئول برای نظارت بر فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها و تعریف دقیق ماهیت حقوقی آن‌ها است. مطالعه تطبیقی میان نظام‌های حقوقی ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف هر یک از این رویکردها به بهترین نحو عمل کرده و راهکارهایی برای توسعه چارچوب‌های قانونی مناسب در ایران ارائه دهد. این مقایسه همچنین می‌تواند به درک بهتر از چالش‌ها و فرصت‌های موجود در حوزه رمز ارزها و نحوه تعامل با این فناوری نوین به بهترین نحو عمل نماید. به طور کلی، در نگاره پیش رو به بررسی ماهیت و قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا پرداخته می‌شود.

ماهیت خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا

ماهیت خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران

دو دیدگاه اصلی درباره ماهیت رمز ارزها مطرح شده است: برخی آن را پول و ارز تلقی می‌کنند و برخی دیگر آن را دارایی دیجیتال می‌دانند. تعیین ماهیت رمز ارزها به تصمیم‌گیری دولت‌ها وابسته است و در ایران نیز این موضوع با توجه به قوانین و مقررات موجود، هنوز کاملاً

1. Cryptocurrencies

2. Regulation

3. Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA), last modified May 31, 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1114>

مشخص نشده است. در حقوق ایران، رمز ارزها غالباً به عنوان پول دیجیتال قلمداد شده‌اند، اما این امر با چالش‌هایی همراه است. از جمله اینکه معاملات رمز ارزها ممکن است خساراتی برای طرفین معامله ایجاد کند. همچنین آثار فسخ قراردادهای مرتبط با رمز ارزها و نوع این قراردادها بر اساس مقررات قانون مدنی و قانون مسئولیت مدنی بررسی می‌شود. از منظر فقهی و حقوقی، نظریات مختلفی درباره ماهیت رمز ارزها وجود دارد. برخی آن را نوعی پول مدرن و دیجیتال می‌دانند که دارای مالیت عینی و دینی است. بنا به تعریفی عین چیزی است که در عالم واقع محقق شده و در یک تقسیم بندی مقابل منفعت و دین قرار می‌گیرد. بنا به این تعریف نباید ارزهای دیجیتال را منفعت تلقی کرد و باید آن‌ها را عین دانست. زیرا صرف این که در فضای مجازی وجود دارند به این معنی نیست که انتزاعی هستند. قرار گرفتن فضای مجازی در برابر حقیقی به دلیل این است که بخشی از عملیات شکل گرفته در آن از چشم انسان پنهانند و به دلیل غیرواقعی بودن آن‌ها نیست (Khorsandi Koocheshfahani & Chitsazian, 2021). با این حال، طبق آیین‌نامه مصوب سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با عنوان «فرایند استخراج فراورده‌های پردازشی رمزنگاری شده رمز ارزها و استفاده از رمز ارز»، ماهیت پولی رمز ارزها ممنوع اعلام شده است (Emam et al., 2022). این آیین‌نامه نشان‌دهنده سیاست‌گذاری دولت ایران در قبال رمز ارزهاست که بیشتر بر کنترل، محدودیت‌ها و تنظیم فعالیت‌های مرتبط با آن تأکید دارد. با توجه به عدم شفافیت کامل در قوانین ایران، همچنان نیاز به تدوین مقررات جامع‌تر برای تعیین وضعیت حقوقی رمز ارزها وجود دارد تا بتوان آثار حقوقی معاملات و استخراج این دارایی‌ها را به صورت دقیق‌تر بررسی نمود. برای بررسی موضوع معامله رمز ارزها، ابتدا باید به مالیت آن‌ها توجه کرد. مفهوم مالیت به این معنا است که مورد معامله باید به عنوان مال شناخته شود و ارزش اقتصادی و منفعت عقلانی داشته باشد. این اصل در حقوق و فقه نیز مورد تأکید قرار گرفته است. به عنوان نمونه، اصل ۴۷ قانون اساسی تأکید دارد که مالکیت شخصی که از راه مشروع حاصل شده باشد، محترم است و چارچوب آن را قانون تعیین می‌کند. همچنین، ماده ۲۱۵ قانون مدنی بیان می‌کند که مورد معامله باید دارای مالیت و منفعت عقلایی مشروع باشد. با استناد به این اصول، اگر رمز ارزها دارای ویژگی‌های مالیت باشند، استخراج و خرید و فروش آن‌ها می‌تواند مشروع و قانونی تلقی شود. مالیت رمز ارزها را می‌توان از طریق نفع عقلانی و عرف جامعه ارزیابی کرد. خرید و فروش گسترده این ارزها در بازارهای مختلف نشان‌دهنده پذیرش عمومی و ارزش اقتصادی آن‌ها است که می‌تواند دلیلی بر مشروعیت آن‌ها باشد. در نتیجه، می‌توان گفت که اگر رمز ارزها دارای مالیت باشند و نفع عقلانی و مشروعی را ارائه دهند، معاملات مربوط به آن‌ها نیز از منظر حقوقی و عرفی قابل قبول خواهد بود (Emam, 2021). خرید و فروش رمز ارزها فی نفسه به لحاظ وجود مقتضی (مالیت) و به لحاظ فقدان موانع (شروط عمومی بیع) بدون اشکال است و البته حاکم اسلامی در صورت لزوم و احراز مفسده می‌تواند مانع از انجام معاملات آن شود (Khatibi, 2023). به طور کلی، موضوع رمز ارزها در ایران همچنان در مرحله‌ای قرار دارد که نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر از سوی حقوقدانان، فقها و سیاست‌گذاران است تا بتوان چارچوب قانونی مشخصی برای آن‌ها تدوین کرد.

در حقوق ایران، خرید و فروش رمز ارزها به طور مشخص در قوانین موجود تعریف نشده است و قانون‌گذار هنوز موضع صریحی در این خصوص اتخاذ نکرده است. با این حال، بانک مرکزی ایران در بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های خود، استفاده از رمز ارزها به عنوان ابزار پرداخت را ممنوع اعلام کرده است. به عبارت دیگر، اگرچه خرید و نگهداری رمز ارزها به صورت شخصی جرم تلقی نمی‌شود، اما استفاده از آن‌ها برای پرداخت کالاها و خدمات در داخل کشور غیرقانونی است. این موضوع نشان‌دهنده رویکرد محتاطانه قانون‌گذار در مواجهه با فناوری‌های نوین مالی است. در مورد استخراج رمز ارزها، دولت ایران این فعالیت را به عنوان یک صنعت قانونی به رسمیت شناخته است، مشروط بر اینکه استخراج کنندگان مجوزهای لازم را از وزارت صنعت، معدن و تجارت دریافت کنند. همچنین، تعرفه برق مصرفی برای استخراج رمز

ارزها به صورت صنعتی تعیین شده و استخراج کنندگان موظف به رعایت مقررات زیست‌محیطی و مالیاتی هستند. با وجود این چارچوب قانونی، چالش‌هایی مانند استفاده غیرمجاز از برق یارانه‌ای و فعالیت‌های غیرقانونی همچنان وجود دارد که نیازمند نظارت دقیق‌تر و اصلاحات قانونی است.

ماهیت خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در اتحادیه اروپا

خرید و فروش رمز ارزها در اتحادیه اروپا به‌عنوان یک بازار نوظهور و در حال رشد، به سرعت در حال توسعه است. این فعالیت‌ها شامل تبادل ارزهای دیجیتال با ارزهای فیات، مانند یورو و دلار و همچنین مبادله بین انواع مختلف رمز ارزها می‌شود. بسیاری از کشورها در اتحادیه اروپا، صرافی‌های رمز ارز را به رسمیت شناخته و مقرراتی را برای نظارت بر این فعالیت‌ها وضع کرده‌اند. این مقررات به‌منظور حفاظت از سرمایه‌گذاران و جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی، مانند پولشویی و تأمین مالی تروریسم، طراحی شده‌اند. در چند سال اخیر، تعداد قابل توجهی از رمزارزها مانند بیت‌کوین، سرمایه‌گذاران زیادی را به زیرساخت‌های مبتنی بر پروتکل‌های نرم‌افزاری جذب کرده‌اند. با توجه به ماهیت فراقانونی، بدون مرز و ناشناس کاربران این ارزها و امکان دسترسی و استفاده از آن‌ها در جرائم مانند پولشویی و تأمین مالی تروریسم، چالش‌هایی در سطوح ملی و بین‌المللی به وجود آمده است. نهادهایی مانند FATF، G20، بانک تسویه بین‌المللی و اتحادیه اروپا به تدوین و ارائه قوانینی کاربردی برای کاهش اثرات منفی رمز ارزها پرداخته‌اند تا استفاده از آن‌ها در معاملات تجاری تسهیل شود. اتحادیه اروپا در همین راستا، پیشنهادی را ارائه داده و در سال ۲۰۲۱ به تصویب رسانید. در ایران نیز با توجه به دغدغه‌های فعالان و متخصصان این حوزه، اقداماتی مانند پیش‌نویس بانک مرکزی و تلاش برای ایجاد رمز ارز ملی انجام شده است، اما هنوز عزم و اراده جدی برای قانون‌گذاری وجود ندارد. این ابزار پرداخت می‌تواند به‌عنوان وسیله‌ای مناسب برای توسعه تجارت بین‌الملل، به‌ویژه در شرایط تحریم، عمل کند (Feizi, Chakab & Sadeghi, 2021).

استخراج رمز ارزها نیز یکی دیگر از جنبه‌های مهم در اتحادیه اروپا است (Morsi et al., 2026). این فرآیند شامل استفاده از قدرت محاسباتی برای حل مسائل پیچیده ریاضی به‌منظور تأیید تراکنش‌ها و ایجاد واحدهای جدید رمز ارز می‌باشد. کشورهای مختلف در اتحادیه اروپا، به‌ویژه آن‌هایی که دارای منابع انرژی تجدیدپذیر هستند، به‌دنبال جذب فعالیت‌های استخراج رمز ارز به‌خاطر پتانسیل‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی هستند. با این حال، نگرانی‌هایی درباره تأثیرات زیست‌محیطی استخراج رمز ارزها و مصرف بالای انرژی وجود دارد که منجر به بحث‌های گسترده‌ای درباره لزوم تنظیم مقررات و استانداردهای زیست‌محیطی شده است. با وجود رشد سریع بازار رمز ارزها، اتحادیه اروپا با چالش‌های متعددی در این زمینه مواجه است. یکی از این چالش‌ها، عدم وجود یک چارچوب قانونی یکپارچه در سطح اتحادیه برای نظارت بر فعالیت‌های رمز ارزی^۱ و ناکارآمدی قوانین مسئولیت مدنی در این حوزه است (Morsi et al., 2026). کشورها با رویکردهای متفاوتی به این موضوع پرداخته‌اند که می‌تواند منجر به عدم تعادل در بازار و سردرگمی برای سرمایه‌گذاران شود. در عین حال، فرصت‌های زیادی برای نوآوری و توسعه فناوری‌های مالی (فین‌تک) در این حوزه وجود دارد. اتحادیه اروپا به‌دنبال ایجاد یک اکوسیستم پایدار و ایمن برای رمز ارزها است تا از مزایای اقتصادی این فناوری بهره‌برداری کند و در عین حال، ریسک‌های مرتبط با آن را مدیریت نماید.

ماهیت خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق آمریکا

¹REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on a pilot regime for market infrastructures based on distributed ledger technology, 2020, EUROPEAN COMMISSION, Brussels, 2020/09/24, COM(2020)594 final.

خرید و فروش رمز ارزها در ایالات متحده به عنوان یک بازار مالی نوظهور و پویا شناخته می شود. این فعالیت ها تحت نظارت نهادهای مختلفی مانند کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) و شبکه اجرای جرائم مالی (FinCEN) قرار دارند. رمز ارزها به عنوان دارایی های دیجیتال تلقی می شوند و قوانین مربوط به اوراق بهادار ممکن است بر برخی از این ارزها اعمال شود. هرچند بسیاری از دولت ها رمز ارزها را در قالب مفهوم پول شناسایی کرده اند، اما برخی از دولت ها آن را به منزله دارایی، اعم از کالا یا خدمات، در نظر می گیرند که با شرایطی ممکن است سرمایه گذاری نیز تلقی شود (Ziaee & Hosseini, 2023). به همین دلیل، صرافی های رمز ارز ملزم به رعایت مقررات مربوط به شفافیت مالی، ثبت نام و گزارش دهی هستند تا از سوء استفاده های احتمالی و فعالیت های غیرقانونی جلوگیری شود. استخراج رمز ارزها نیز در ایالات متحده به طور گسترده ای انجام می شود و به ویژه در ایالت هایی که دارای منابع انرژی ارزان و فراوان هستند، مانند تگزاس و واشنگتن، رونق دارد. استخراج کنندگان از قدرت محاسباتی برای تأیید تراکنش ها و ایجاد واحدهای جدید رمز ارز استفاده می کنند. با این حال، نگرانی هایی درباره تأثیرات زیست محیطی و مصرف بالای انرژی این فرآیند وجود دارد. برخی ایالت ها به دنبال وضع مقرراتی برای مدیریت اثرات زیست محیطی استخراج رمز ارزها هستند و در عین حال، تلاش می کنند تا از فرصت های اقتصادی این فعالیت بهره برداری کنند. در آمریکا مسئله موجود حسابرسی تبادل ارزهای مجازی است که پیش بینی تشریفات تخصیص مجوز به متقاضیان، مسئله حل شده است. اما در ایران، به سبب عدم ارائه تعریف مشخصی از ارز نه نمی توان این ابزارها را جزو دایره شمول ارز تلقی کرد و نه می توان با توسل به اصولی مانند اصل حاکمیت اراده و تلقی ابزارهای مزبور به عنوان کالا در مبادلات، امکان استفاده از ظرفیت آن ها در بازارهای پولی یا سرمایه را فراهم آورد (Sadeghi & Naser, 2021).

با وجود رشد بازار رمز ارزها، ایالات متحده با چالش های متعددی در این زمینه مواجه است. یکی از این چالش ها، عدم وجود یک چارچوب قانونی جامع و یکپارچه برای نظارت بر فعالیت های رمز ارزی است، که منجر به سردرگمی سرمایه گذاران و فعالان بازار می شود. در عین حال، فرصت های زیادی برای نوآوری و توسعه فناوری های مالی (فین تک) در این حوزه وجود دارد. دولت و نهادهای نظارتی در حال بررسی و کار بر روی قوانین و مقررات جدیدی هستند که بتوانند ضمن حمایت از نوآوری، ریسک های مرتبط با رمز ارزها را نیز مدیریت کنند. این تلاش ها به دنبال ایجاد یک اکوسیستم پایدار و ایمن برای فعالیت های رمز ارزی در ایالات متحده است.

قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا

قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران

در حقوق ایران، قانونی خاص برای بیع و استخراج رمز ارزها وجود ندارد. قوانین مربوط به استخراج در ایران هیچ گونه ممنوعیتی برای خرید و فروش بیت کوین صادر نکرده اند و همچنین مجوزی برای تأسیس صرافی های ارز دیجیتال ارائه نشده است. به همین دلیل، تمام صرافی های فعال در ایران بدون مجوز قانونی فعالیت می کنند و با توجه به تعداد زیاد آن ها، انتخاب صرافی مناسب نیاز به دقت و توجه ویژه ای دارد. نکته مهم درباره قوانین استخراج در ایران این است که مجوز استخراج باید توسط وزارت صنعت صادر شود. به این معنا که اگرچه استخراج ارز دیجیتال در ایران غیرقانونی نیست، اما به دلیل مصرف بالای انرژی، سازمان برق می تواند شکایت کند. در این راستا، نواقص قانونی و عدم حمایت از رمز ارزها منجر به چالش های زیر شده است:

۱) وضعیت قانونی خرید و فروش بیت کوین در کشور شفاف نیست و هیچ مجوز خاصی برای آن صادر نشده است، در حالی که خرید و فروش بیت کوین به عنوان جرم شناخته نمی شود مگر آنکه موضوع مجرمانه قرار گیرد (Tanha & Khosravipour, 2024).

۲) بانک‌ها، صرافی‌ها و مؤسسات مالی نمی‌توانند وارد حوزه ارزهای دیجیتال شوند و معامله بیت‌کوین برای این نهادها ممنوع است.

۳) استخراج بیت‌کوین در ایران قانونی است، اما نیاز به اخذ مجوز از وزارت صمت دارد.

۴) برای واردات تجهیزات استخراج به کشور نیز باید از وزارت صمت مجوز دریافت شود و برای این کالاها، ردیف کالایی مشخص شده است.

در نظام‌های پولی و ارزی کشورها، واحدهای پولی قابل مبادله توسط نهادهای مرکزی مانند بانک مرکزی و به دستور و مطابق با سیاست‌های پولی آن کشور تولید و منتشر می‌شوند. این موضوع در قوانین ایران نیز صدق می‌کند. طبق بند «ب» ۲ قانون پولی و بانکی، «فقط اسکناس و پول‌های فلزی که در تاریخ تصویب این قانون در جریان بوده و یا طبق این قانون انتشار یابند، جریان قانونی و قوه ابراء دارند» و همچنین ماده ۳ همین قانون بیان می‌کند: «امتیاز انتشار پول رایج کشور در انحصار دولت است و این امتیاز با رعایت مقررات این قانون منحصرأ به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واگذار می‌شود» (Khademan et al., 2021).

در دی‌ماه سال ۱۳۹۶، بانک مرکزی با صدور دستورالعملی، ممنوعیت مبادله رمزارزها را اعلام کرد که این دستور صرفاً برای واحدهای تابعه بانک مرکزی لازم‌الاجرا بود. این دستور در سال ۱۳۹۸ تکمیل شد و به‌طور خاص به نقش انحصاری بانک مرکزی در تولید، انتشار و مدیریت پول کشور اشاره کرد و بانک مرکزی از آثار حقوقی ناشی از معاملات با رمزارزها براءت جست. در بهمن‌ماه سال ۱۳۹۷، پیش‌نویس قانونی تحت عنوان «الزامات و ضوابط حوزه رمزارزها» توسط معاونت فناوری‌های نوین بانک مرکزی تهیه شد که در آن انواع مختلف رمزارزها (کوین‌ها، توکن‌ها، رمزارز ملی و با پشتوانه) بررسی و مقررات‌گذاری شده بود، اما هرگز به تصویب نهایی نرسید. بنابراین، با وجود فعالیت‌های حقوقی انجام شده تا سال ۱۳۹۸، هنوز تعیین تکلیف جدی حقوقی برای مبادلات رمزارزها صورت نگرفته بود و رویکرد حاکمیت به عدم پذیرش رمزارزها به‌عنوان پول داخلی مشخص بود. در نهایت، هیئت وزیران در جلسه سیزدهم مردادماه سال ۱۳۹۸ آیین‌نامه‌ای تحت عنوان «فرایند استخراج فرآورده‌های پردازی رمزنگاری شده رمزارزها و استفاده از رمزارز» را تصویب کرد که به موجب آن، استفاده پولی از رمزارزها به‌طور رسمی ممنوع اعلام شد. با وجود تلاش‌ها برای تفکیک اقسام مختلف رمزارزها در پیش‌نویس بهمن ۱۳۹۷، مصوبه سال ۱۳۹۸ به‌طور کلی ممنوعیت را اعلام کرد. بنابراین، در وضعیت فعلی، نمی‌توان برای رمزارزها ماهیت پولی قائل شد، هرچند که از نظر تئوریک مانعیتی برای این موضوع وجود ندارد؛ اما مادامی که حاکمیت این ابزار پولی را شناسایی نکند، نمی‌توان به آن رسمیت قانونی اعطا کرد. البته در مورد رمزارزهای ملی، چون این ارزها از سوی حاکمیت منتشر می‌شوند و پذیرش قانونی آن‌ها در کنار پذیرش اجتماعی، اقتصادی و حقوقی وجود دارد، می‌توانند نقش پول را به‌خوبی ایفا کنند. در مجموع، موضوع بیع و استخراج رمزارزها یکی از موضوعات نوین است که تنها می‌توان به آیین‌نامه فرایند استخراج رمزارزها اشاره کرد که در تاریخ ۱۳/۰۵/۱۳۹۸ به تصویب هیئت وزیران رسید. این آیین‌نامه دارای نواقص بسیاری است و موضوعات مهمی در آن نادیده گرفته شده است و نیازمند بازنگری و اصلاحات است. موضوعات حقوقی مانند شرایط و آثار بیع، فروش، استخراج، قراردادهای و مسئولیت‌ها به فراموشی سپرده شده و رویکرد تقنینی جدیدی در این زمینه وجود ندارد. تنها به نحوه استفاده از برق، مالیات و موضوعات متفرقه اشاره شده که نیازمند بازنگری است. ضعف سیاست تقنینی در این آیین‌نامه قابل مشاهده است و چالش‌های حقوقی مرتبط با استفاده از رمزارزها نیازمند بررسی دقیق‌تری است.

قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمزارزها در اتحادیه اروپا

قلمرو قانونی خرید، فروش و استخراج رمز ارزها در اتحادیه اروپا تحت قوانین متعددی مورد بررسی قرار گرفته است. یکی از مهم‌ترین قوانین در این زمینه، «مقررات بازارهای دارایی‌های دیجیتال»^۱ است که به تازگی توسط اتحادیه اروپا تصویب شده است. این مقررات چارچوبی جامع برای استفاده، تجارت و استخراج رمز ارزها فراهم می‌کند.

مقررات MiCA هدف دارد تا شفافیت، امنیت و ثبات را در بازارهای دارایی‌های دیجیتال تضمین کند و همچنین از مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران در برابر خطرات مرتبط با این حوزه محافظت نماید. این قانون شامل موارد زیر است:

(۱) ثبت و مجوز دهی به ارائه‌دهندگان خدمات دارایی‌های دیجیتال: شرکت‌هایی که خدمات مرتبط با رمز ارزها ارائه می‌دهند، باید تحت نظارت و کنترل قرار گیرند.

(۲) حفاظت از مصرف‌کنندگان: قوانینی برای جلوگیری از کلاهبرداری، سوءاستفاده و تضمین امنیت معاملات رمز ارزی وضع شده است.

(۳) شفافیت در استخراج رمز ارزها: استخراج رمز ارزها باید با توجه به استانداردهای زیست‌محیطی و مصرف انرژی پایدار انجام شود.

علاوه بر MiCA، قوانین عمومی اتحادیه اروپا در زمینه مبارزه با پولشویی^۲ نیز بر فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها تأثیرگذار هستند. بر اساس این قوانین، تمامی تراکنش‌های رمز ارزی باید شفاف باشند و از آن‌ها برای اهداف غیرقانونی استفاده نشود.

در نهایت، کشورهای عضو اتحادیه اروپا ممکن است مقررات داخلی خود را نیز برای تنظیم فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها تدوین کنند که این قوانین باید با چارچوب کلی اتحادیه هماهنگ باشد.

برای نمونه، استیبل کوین‌ها یا رمز ارزهای با ثبات بخش بزرگ و با اهمیتی از بازار رمز ارزها را به خود اختصاص داده‌اند و اعتماد کاربران بسیاری به آن‌ها به منزله یک ابزار پرداخت با قیمت ثابت و ابزاری برای ذخیره دارایی نیز مشاهده می‌شود. با وجود این، رمز ارزهای با ثبات با چالش‌های متعددی روبرو هستند که از آن جمله می‌توان به شرایط نامشخص و متغیر مربوط به ارائه خدمات آن‌ها اشاره کرد که در بسیاری از موارد، به نحو مناسبی حقوق دارندگان این رمز ارزها را تأمین نمی‌کند. وجود برخی سرمایه‌گذاری‌های نامشخص در پورتفوی سرمایه‌گذاری ناشران این رمز ارزها، فقدان شفافیت در تصمیم‌ها و همچنین وضعیت نامشخص میزان دارایی‌های پشتیبان و نحوه استفاده و جبران خسارت از طریق آن‌ها نیز از جمله چالش‌های دیگر است (Yousefzadeh, 2026).

کشورها و دولت‌های مختلف، رویکردهای متفاوتی در مورد قانون‌گذاری رمز ارزها دارند. به طور کلی، می‌توان کشورهای مختلف را بر اساس رویکرد قانونی نسبت به رمز ارزها به چهار دسته تقسیم کرد:

(۱) کشورهایی با منع قانونی نداشتن: این کشورها در حال حاضر هیچ محدودیتی برای فعالیت با پول مجازی ندارند و خرید و فروش بر اساس آن ممنوع نیست. با این حال، بسیاری از این کشورها در حال تدوین مقررات مختلفی، از جمله مقررات مالیاتی برای این سیستم هستند.

(۲) کشورهایی با رویکرد بدبینانه: این کشورها سعی دارند مردم، بانک‌ها و بورس‌ها را از استفاده از رمز ارزها منع کنند و به دنبال وضع قوانینی هستند که بتوانند تا حد ممکن مانع از گسترش این سیستم شوند. البته، فعالیت و معامله رمز ارزها در این کشورها غیرقانونی نیست.

(۳) کشورهایی با نگاه خصمانه: این کشورها به شدت نسبت به رمز ارزها موضع خصمانه دارند و آن‌ها را غیرقانونی اعلام کرده‌اند.

¹. MiCA - Markets in Crypto-Assets Regulation

². AML - Anti-Money Laundering

۴) کشورهایی با موضع نامشخص: این کشورها هیچ رویکرد خاصی نسبت به رمز ارزها ندارند و اطلاعاتی مبنی بر سیاست دولت در مورد این سیستم جدید موجود نیست (Mirzakhani & Doaei, 2023).

البته نمی‌بایست غافل گردید که چشم انداز اتحادیه اروپا در خصوص خرید و فروش رمز ارزها گسترده و بلند مدت است و در آخرین قانونی که در این خصوص مصوب گردید، چشم انداز آن‌ها تا سال ۲۰۲۵ بوده است. که در بخشی از آن آمده است که: «حمایت از مصرف کننده و حفاظت در برابر دستکاری بازار و جرایم مالی، گنجانیدن استخراج دارایی‌های رمزنگاری شده در طبقه بندی اتحادیه اروپا برای فعالیت‌های پایدار تا سال ۲۰۲۵ برای کاهش ردپای کربن»^۱.

قانون‌گذاران اتحادیه اروپا در فروردین ماه ۱۴۰۱ هجری شمسی مصادف با ۳۱ مارس ۲۰۲۲ میلادی، به ممنوعیت تراکنش‌های ناشناس کریپتو رأی مثبت داده اند. به گونه‌ای که این اقدام اتحادیه می‌تواند نوآوری و حریم خصوصی را از بین ببرد و این موضوع در آینده نیز در اتحادیه اروپا به عنوان قانون مورد پذیرش قرار خواهند گرفت. موضوع تعهدات فروشنده و خریدار در بیع با ثمن رمز ارزها در حال حاضر موجب اختلاف نظرهای بسیاری در بین حقوقدانان در شناسایی ماهیت آن گردیده است و برخی ماهیت آن را پول و ارز و برخی نیز ماهیت آن را دارایی دیجیتال عنوان نموده اند که بررسی معیار و ملاک ارزیابی ماهیت آن به دولت‌ها بستگی دارد.

قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق آمریکا

قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایالات متحده آمریکا تحت چندین قانون و دستورالعمل مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. این قوانین و مقررات به دلیل ماهیت تازه و پیچیده رمز ارزها در حال تکامل هستند. در ادامه به برخی از مهم‌ترین نهادها و قوانین مرتبط اشاره می‌کنیم:

کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC)

کمیسیون بورس و اوراق بهادار، نهاد اصلی نظارت بر بازارهای مالی و اوراق بهادار در ایالات متحده است. این کمیسیون مسئولیت دارد تا اطمینان حاصل کند که سرمایه‌گذاران به اطلاعات دقیق و کاملی دسترسی دارند و از فعالیت‌های غیرقانونی در بازار جلوگیری کند. در زمینه رمز ارزها، کمیسیون بورس و اوراق بهادار، به ویژه بر روی توکن‌ها و ارزهای دیجیتالی که می‌توانند به عنوان اوراق بهادار طبقه‌بندی شوند، نظارت می‌کند. یکی از ابزارهای بسیار مهم که کمیسیون بورس و اوراق بهادار، برای تعیین اینکه آیا یک رمز ارز تحت قوانین اوراق بهادار قرار می‌گیرد یا نه، آزمون *Howey* است. طبق این آزمون، اگر یک سرمایه‌گذاری شامل انتظار سود از تلاش‌های شخص دیگری باشد، آن سرمایه‌گذاری ممکن است به عنوان اوراق بهادار شناخته شود. با توجه به افزایش محبوبیت و استفاده از رمز ارزها، کمیسیون بورس و اوراق بهادار به طور فعال در حال تدوین و اجرای مقرراتی است که شامل شفافیت بیشتر و حفاظت از سرمایه‌گذاران می‌شود (Sullivan, 2021). این نهاد به دنبال ایجاد چارچوب‌هایی است که به سرمایه‌گذاران در درک بهتری از ریسک‌ها و فرصت‌های موجود در بازار رمز ارزها یاری رسان باشند. این اقدامات در راستای جلوگیری از تقلب و سوءاستفاده در بازارهای دیجیتال انجام می‌شود و به ایجاد یک محیط قانونی و امن برای سرمایه‌گذاران عمل می‌کند.

شبکه اجرای جرایم مالی (FinCEN)

¹. Uniform legal framework for crypto-assets in the EU: Consumer protection and safeguards against market manipulation and financial crime. Include crypto-assets mining in EU taxonomy for sustainable activities by 2025 to reduce carbon footprint.

شبکه اجرای جرایم مالی، نهاد دولتی ایالات متحده است که تحت قانون رازداری بانکی^۱ فعالیت می‌کند و مسئولیت نظارت بر مقررات ضد پولشویی^۲ و شناسایی مشتری^۳ را بر عهده دارد. این نهاد به منظور جلوگیری از استفاده غیرقانونی از سیستم مالی و حفاظت از یکپارچگی بازارهای مالی، بر روی فعالیت‌های مالی مشکوک نظارت می‌کند. این شبکه، به شرکت‌های فعال در حوزه رمز ارزها، از جمله صرافی‌ها و ارائه‌دهندگان کیف پول دیجیتال، الزام می‌کند که به این مقررات پایبند باشند و اطلاعات کافی درباره مشتریان خود جمع‌آوری کنند (Schofield, 2019). این اقدامات به شناسایی و جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی مانند پولشویی و تأمین مالی تروریسم منتج می‌گردند. با توجه به رشد سریع بازار رمز ارزها، شبکه اجرای جرایم مالی در حال گسترش دامنه نظارت خود به این حوزه است (Zohar, 2020). این نهاد به طور مداوم در حال به‌روزرسانی و اصلاح مقررات خود است تا با تحولات جدید در فناوری و شیوه‌های مالی همگام شود. رعایت مقررات AML و KYC برای شرکت‌های رمز ارزی به معنای ایجاد یک محیط امن‌تر برای کاربران و سرمایه‌گذاران است و در راستای تقویت اعتماد عمومی به این بازار عمل می‌کند.

کمیسیون معاملات آتی کالا (CFTC)

کمیسیون معاملات آتی کالا، نهاد دولتی ایالات متحده است که مسئول نظارت بر معاملات مشتقات مالی و بازارهای آتی می‌باشد. کمیسیون مذکور، بیت‌کوین و برخی دیگر از رمز ارزها را به عنوان کالا طبقه‌بندی کرده است، که این امر به این کمیسیون اجازه می‌دهد تا بر روی معاملات آتی و گزینه‌های مرتبط با این دارایی‌ها نظارت داشته باشد. با توجه به افزایش تقاضا برای محصولات مالی مبتنی بر رمز ارزها، کمیسیون معاملات آتی کالا نقش مهمی در راستای تنظیم و نظارت بر این بازارها ایفا می‌کند. کمیسیون معاملات آتی کالا همچنین به دنبال حفاظت از سرمایه‌گذاران و پیشگیری از تقلب و سوءاستفاده در بازارهای آتی رمز ارزها است. این کمیسیون با همکاری سایر نهادهای نظارتی، به توسعه مقرراتی می‌پردازد که به ایجاد یک محیط تجاری امن و منصفانه برای تمامی شرکت‌کنندگان در بازار کمک می‌کند. در این راستا، کمیسیون معاملات آتی کالا، اطلاعات و آموزش‌های لازم را به سرمایه‌گذاران ارائه می‌دهد تا آنها بتوانند تصمیمات بهتری در زمینه سرمایه‌گذاری در بازارهای آتی رمز ارزها اتخاذ کنند.

لازم به اشاره است که نظام حقوقی ایران فاقد چارچوب مشخصی برای مسئولیت صرافی‌هاست و کاربران عمدتاً به قواعد عمومی مسئولیت مدنی متکی هستند. در مقابل، نظام‌هایی مانند آمریکا با مقررات CFTC و SEC الزامات شفافی برای صرافی‌ها ایجاد کرده‌اند. همچنین، شروط محدودکننده مسئولیت در قراردادهای صرافی‌های ایرانی اغلب غیرمنصفانه است، حال آنکه در بسیاری از کشورها این شروط تحت نظارت قرار می‌گیرند. تدوین قانون خاص رمزارزها، ایجاد نهاد ناظر تخصصی و تشکیل مراجع حل اختلاف ویژه، سه راهکار کلیدی برای ساماندهی این حوزه در ایران است. این اقدامات می‌تواند ضمن حفظ امنیت کاربران، بستر مناسبی برای توسعه نوآوری‌های مالی فراهم آورد (Ghazanfari & Ghari Rostami, 2026).

سازمان خدمات درآمد داخلی (IRS)

1. BSA

2. AML

3. KYC

سازمان خدمات درآمد داخلی نهاد مسئول مالیات‌گذاری در ایالات متحده است و نظارت بر تراکنش‌های رمز ارزی و مالیات‌های مرتبط با آن‌ها را بر عهده دارد. بر اساس راهنمایی‌های، رمز ارزها به عنوان دارایی^۱ طبقه‌بندی شده‌اند و بنابراین مشمول مالیات بر سود سرمایه هستند. این بدان معناست که هر گونه سود حاصل از خرید و فروش یا تبادل رمز ارزها باید گزارش شده و مالیات مربوطه پرداخت شود. سازمان خدمات درآمد داخلی، همچنین به کاربران توصیه می‌کند که سوابق دقیق از تراکنش‌های خود را حفظ کنند تا در زمان ارائه اظهارنامه مالیاتی، بتوانند اطلاعات لازم را به درستی ارائه دهند. سازمان خدمات درآمد داخلی، در تلاش است تا شفافیت بیشتری در زمینه مالیات‌گذاری بر رمز ارزها ایجاد کند و به سرمایه‌گذاران و کاربران کمک کند تا از الزامات قانونی آگاه باشند (Smith, 2023). این سازمان همچنین به دنبال جلوگیری از تقلب و سوءاستفاده‌های مالی در این حوزه است و برای افرادی که به طور عمدی مالیات‌های خود را پنهان می‌کنند، جریمه‌های سنگینی در نظر گرفته است. با توجه به رشد بازار رمز ارزها، سازمان خدمات درآمد داخلی به روزرسانی‌های مستمری در راهنمایی‌های خود ارائه می‌دهد تا به تغییرات سریع این بازار پاسخ دهد.

قوانین ایالتی

قوانین ایالتی در ایالات متحده نقش مهمی در تنظیم بازار رمز ارزها ایفا می‌کنند و هر ایالت می‌تواند مقررات خاص خود را برای خرید، فروش و استخراج این دارایی‌ها وضع کند. این تنوع در قوانین می‌تواند به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی و سیاسی در ایالت‌های مختلف باشد. به عنوان مثال، ایالت نیویورک یکی از ایالت‌هایی است که مقررات خاصی تحت عنوان BitLicense برای فعالیت شرکت‌های مرتبط با رمز ارزها وضع کرده است. این مقررات به منظور حفاظت از مصرف‌کنندگان و افزایش شفافیت در بازار طراحی شده و به شرکت‌های رمز ارزی اجازه می‌دهد تا به صورت قانونی و تحت نظارت فعالیت کنند (Johnson, 2021). ایالت‌های دیگر نیز ممکن است رویکردهای متفاوتی نسبت به رمز ارزها داشته باشند. برخی ایالت‌ها ممکن است مقررات سخت‌گیرانه‌تری را اعمال کنند، در حالی که دیگران ممکن است به دنبال تشویق نوآوری و جذب کسب‌وکارهای جدید در این حوزه باشند. این تفاوت‌ها می‌تواند بر نحوه فعالیت شرکت‌های رمز ارزی و همچنین بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر بگذارد. به همین دلیل، درک و رعایت قوانین ایالتی برای هر شرکتی که در حوزه رمز ارزها فعالیت می‌کند، امری ضروری است.

دستورالعمل‌های کاخ سفید و وزارت خزانه‌داری

دستورالعمل‌های کاخ سفید و وزارت خزانه‌داری ایالات متحده نقش مهمی در شکل‌گیری سیاست‌های کلی دولت درباره رمز ارزها دارند که این موضوع در راستای تنظیم گری بازار انجام می‌گیرد (Ghamami & Alipour, 2022). این نهادها با تدوین سیاست‌ها و راهنمایی‌های مربوط به استفاده و تنظیم بازار رمز ارزها، تلاش می‌کنند تا در ایجاد یک محیط قانونی و امن برای سرمایه‌گذاران و کاربران مؤثر باشد. به عنوان مثال، کاخ سفید ممکن است دستورالعمل‌هایی را برای نظارت بر خطرات مالی و امنیتی مرتبط با رمز ارزها صادر کند، در حالی که وزارت خزانه‌داری می‌تواند بر روی مقررات مالیاتی و ضد پولشویی تمرکز کند. سیاست‌های مذکور، در راستای تسهیل امورات نهادهای نظارتی انجام می‌گیرد تا به طور مؤثری بر روی فعالیت‌های بازار نظارت کنند و اطمینان حاصل کنند که این بازارها به طور قانونی و منصفانه عمل می‌کنند (Williams, 2022). علاوه بر این، این دستورالعمل‌ها می‌توانند بر روی نوآوری در حوزه فناوری مالی تأثیر بگذارند. با توجه به رشد سریع بازار رمز ارزها و فناوری‌های مرتبط، دولت ایالات متحده به دنبال ایجاد تعادل بین حمایت از نوآوری و حفاظت از

¹. Property

مصرف‌کنندگان است. این رویکرد می‌تواند در راستای جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید و توسعه کسب‌وکارها در این حوزه مؤثر واقع گردند. به همین دلیل، پیگیری و تحلیل دستورالعمل‌های کاخ سفید و وزارت خزانهداری برای فعالان این بازار و سرمایه‌گذاران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در نتیجه، فعالیت در زمینه رمز ارزها در آمریکا نیازمند آگاهی کامل از قوانین فدرال و ایالتی است، زیرا عدم رعایت مقررات می‌تواند منجر به جریمه‌های سنگین یا اقدامات قانونی شود.

نتیجه‌گیری

مطالعه تطبیقی ماهیت و قلمرو تقنینی خرید و فروش و استخراج رمز ارزها در حقوق ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا نشان‌دهنده تفاوت‌ها و شباهت‌های قابل توجهی در رویکردهای قانونی این سه حوزه است. این تفاوت‌ها از عوامل مختلفی نظیر ساختار اقتصادی، سیاست‌های مالی و میزان پذیرش فناوری‌های نوین در هر منطقه ناشی می‌شود. در حقوق ایران، قوانین مرتبط با رمز ارزها هنوز به صورت شفاف و جامع تدوین نشده‌اند. با وجود اینکه استخراج رمز ارزها تحت شرایط خاصی قانونی اعلام شده است، خرید و فروش آن‌ها همچنان در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. بانک مرکزی ایران بارها هشدار داده است که استفاده از رمز ارزها به عنوان ابزار پرداخت غیرقانونی است، اما چارچوب مشخصی برای معاملات رمز ارزها ارائه نشده است. در اتحادیه اروپا، رویکرد نسبت به رمز ارزها به طور کلی مثبت‌تر و شفاف‌تر است. این اتحادیه از طریق دستورالعمل‌ها و مقررات متعدد تلاش کرده است تا چارچوبی قانونی برای فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها، از جمله خرید، فروش و استخراج، فراهم کند. مقرراتی مانند MiCA بازارهای دارایی‌های رمزنگاری‌شده (نشان‌دهنده تلاش اتحادیه برای ایجاد تعادل میان حمایت از مصرف‌کنندگان و جلوگیری از سوءاستفاده‌های مالی است. در ایالات متحده آمریکا، قوانین مربوط به رمز ارزها به صورت ایالتی و فدرال تدوین می‌شوند که این امر باعث پیچیدگی بیشتری در این حوزه شده است. برخی ایالت‌ها مانند وایومینگ قوانین حمایتی برای صنعت رمز ارزها تصویب کرده‌اند، در حالی که نهادهای فدرالی مانند SEC (کمسیون بورس و اوراق بهادار) و CFTC (کمسیون معاملات آتی کالا) نظارت شدیدی بر فعالیت‌های مرتبط با رمز ارزها اعمال می‌کنند. یکی از نکات مشترک میان این سه حوزه، نگرانی‌های مربوط به پولشویی، تأمین مالی تروریسم و فرار مالیاتی است. هر سه منطقه تلاش کرده‌اند تا با وضع قوانین سخت‌گیرانه، از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری کنند. با این حال، تفاوت در میزان سخت‌گیری و نحوه اجرای قوانین باعث شده است که فضای کسب‌وکار رمز ارزها در این مناطق متفاوت باشد. در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت که ایران نیازمند تدوین یک چارچوب قانونی جامع برای رمز ارزها است تا بتواند از مزایای اقتصادی این فناوری بهره‌مند شود. اتحادیه اروپا با رویکرد متعادل خود می‌تواند الگویی مناسب برای ایران باشد، در حالی که پیچیدگی قوانین در آمریکا نشان می‌دهد که هماهنگی میان سطوح مختلف قانون‌گذاری چالش بزرگی است.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منفعی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

EXTENDED SUMMARY

The rapid expansion of blockchain-based technologies and the growing economic relevance of cryptocurrencies have fundamentally transformed contemporary legal debates surrounding

financial regulation, property, and contractual exchange. Cryptocurrencies, by virtue of their decentralized architecture, borderless circulation, and hybrid economic functions, challenge classical legal categories such as money, commodity, and digital asset. This has compelled national and supranational legal systems to revisit foundational concepts in monetary sovereignty, contractual validity, and regulatory authority. In this context, the legal nature of cryptocurrency sale and mining has emerged as a central issue, particularly regarding whether these activities should be governed by private law rules, public regulatory frameworks, or hybrid models. In Iran, the absence of comprehensive legislation has resulted in a fragmented regulatory landscape, where executive by-laws and administrative directives substitute for formal statutory law, raising concerns about legal certainty and enforceability (Nasiri, 2023). At the same time, the European Union has pursued regulatory harmonization through an integrated legislative approach aimed at transparency, consumer protection, and financial stability, while the United States has adopted a pluralistic model rooted in federalism, characterized by overlapping competencies among regulatory agencies (Bashkhor, 2021). Against this background, a comparative legal analysis becomes essential to identify converging trends, structural divergences, and potential pathways for regulatory reform, particularly for jurisdictions such as Iran that remain in an early stage of norm development.

From a conceptual standpoint, the legal characterization of cryptocurrencies constitutes the cornerstone of regulatory responses to their sale and mining. Competing doctrinal views classify cryptocurrencies either as a form of digital money, a tradable commodity, or an intangible asset possessing independent economic value. In Iranian legal and jurisprudential discourse, significant disagreement persists over whether cryptocurrencies satisfy the criteria of “money” or should instead be treated as property with *maliyat* (economic value). While some scholars argue that cryptocurrencies possess objective value and thus qualify as tradable assets, others emphasize their volatility, lack of state backing, and speculative character as grounds for rejecting monetary status (Khorsandi Koocheshfahani & Chitsazian, 2021). This debate has been partially resolved at the policy level through governmental by-laws that explicitly prohibit the use of cryptocurrencies as legal tender, while permitting their extraction under licensing regimes (Emam et al., 2022). The resulting framework implicitly recognizes cryptocurrencies as assets rather than money, thereby allowing their sale and ownership subject to general principles of civil law, including *maliyat*, rational benefit, and legality of purpose (Emam, 2021). Nonetheless, the absence of legislative clarification leaves unresolved questions concerning contractual effects, liability allocation, and consumer protection, underscoring the limitations of reliance on executive regulation alone (Khatibi, 2023).

In contrast, the European Union has approached the regulation of cryptocurrency markets through systematic legislative intervention, reflecting its broader commitment to market integration and legal harmonization. The adoption of the Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA) represents a decisive step toward establishing a unified regulatory framework governing the issuance, sale, and operation of crypto-assets across member states. This framework addresses authorization requirements for service providers, disclosure obligations, market integrity safeguards, and environmental considerations linked to mining activities (Morsi et al., 2026). Importantly, MiCA seeks to balance innovation with risk management by subjecting crypto-asset activities to regulatory oversight comparable to traditional financial instruments, while preserving space for technological development. The EU’s regulatory strategy is further reinforced by anti-money laundering obligations and sustainability objectives, reflecting concerns over anonymous transactions, energy consumption, and systemic risk (Feizi Chakab & Sadeghi, 2021). However, despite these advances, challenges remain regarding the treatment of stablecoins, the allocation of civil liability, and the

protection of token holders' rights, particularly in cases of insolvency or governance failure (Yousefzadeh, 2026). These unresolved issues highlight the dynamic and evolving nature of crypto regulation even within comparatively advanced legal systems.

The United States presents a markedly different regulatory paradigm, shaped by its federal structure and sector-specific oversight mechanisms. Rather than a single comprehensive statute, cryptocurrency regulation in the U.S. is distributed among multiple agencies, each exercising jurisdiction based on functional classification. The Securities and Exchange Commission (SEC) regulates crypto-assets deemed securities under the Howey test, emphasizing investor protection and disclosure (Sullivan, 2021). The Commodity Futures Trading Commission (CFTC), by contrast, treats certain cryptocurrencies as commodities, asserting authority over derivatives and futures markets. Simultaneously, the Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) imposes anti-money laundering and know-your-customer obligations on crypto service providers, while the Internal Revenue Service (IRS) classifies cryptocurrencies as taxable property (Schofield, 2019; Smith, 2023). This fragmented structure enables regulatory flexibility and innovation but also generates uncertainty due to overlapping mandates and inconsistent state-level legislation (Johnson, 2021). Nonetheless, the U.S. approach reflects a pragmatic effort to integrate cryptocurrencies into existing legal categories rather than creating entirely new regulatory regimes (Ziaee & Hosseini, 2023), an approach reinforced by executive guidance and inter-agency coordination initiatives (Ghamami & Alipour, 2022; Williams, 2022).

A comparative assessment of the legislative scope governing cryptocurrency sale and mining across Iran, the European Union, and the United States reveals distinct regulatory philosophies with important implications for legal development. Iran's current framework prioritizes energy management and monetary sovereignty, allowing mining under strict licensing while maintaining ambiguity regarding exchange activities (Khademan et al., 2021; Tanha & Khosravipour, 2024). This approach reflects concerns over capital flight, electricity subsidies, and macroeconomic stability but fails to address core private law issues such as contractual enforceability, liability standards, and dispute resolution mechanisms. By contrast, the European Union emphasizes legal certainty and market integrity through harmonized regulation, while the United States relies on adaptive interpretation of existing financial laws. These divergent strategies illustrate broader tensions between control and innovation, sovereignty and integration, and public regulation versus private autonomy (Mirzakhani & Doaei, 2023). Importantly, the comparative findings suggest that the absence of a dedicated statutory framework in Iran not only increases legal risk for market participants but also constrains the country's ability to leverage cryptocurrencies for economic development and international trade (Ghazanfari & Ghari Rostami, 2026; Sadeghi & Naser, 2021).

In conclusion, the comparative analysis demonstrates that while cryptocurrencies pose common regulatory challenges across jurisdictions, legal responses vary significantly depending on institutional capacity, economic priorities, and regulatory philosophy. Iran remains at a transitional stage, relying primarily on executive instruments that provide limited legal certainty and insufficient protection for market participants. The European Union offers a model of integrated regulation that combines innovation-friendly policies with robust safeguards, while the United States exemplifies a flexible, albeit complex, regulatory ecosystem grounded in functional classification and agency expertise. For Iran, the experiences of these jurisdictions underscore the necessity of adopting a comprehensive legislative framework that clarifies the legal nature of cryptocurrencies, regulates sale and mining activities coherently, and establishes specialized supervisory and dispute resolution mechanisms. Such reforms would not only enhance legal certainty and investor confidence but also

enable Iran to harness the economic and technological potential of cryptocurrencies within a controlled and transparent legal environment.

References

- Bashkhor, M. (2021). Investigating the impact of blockchain and cryptocurrencies on production and employment. *Economic Security Monthly*, 9(5).
- Emam, A. (2021). *The nature and legal effects of mining and sale of cryptocurrencies in Iranian law* Islamic Azad University, UAE Branch].
- Emam, A., Zare, A., & Taghikhani, A. (2022). Explaining the jurisprudential and legal nature of mining and sale of cryptocurrencies in Iranian law. *Journal of Political Sociology of Iran*, 5(4).
- Feizi Chakab, G. N., & Sadeghi, S. S. (2021). Legal investigation of cryptocurrency in the mirror of Iranian and European Union regulations. *Journal of New Banking Studies*, 4(11).
- Ghamami, S. M. M., & Alipour, M. R. (2022). A comparative study of the confrontation with cryptocurrencies in the legal systems of Iran and the United States. *Economic Law Encyclopedia*, 29(21).
- Ghazanfari, A., & Ghari Rostami, R. (2026). Civil liability of cryptocurrency payment intermediaries (Exchanges) in Iranian and international law. 9th International Conference on Jurisprudence, Law, Advocacy, and Social Sciences,
- Johnson, T. (2021). *State Regulations on Cryptocurrency: A Comprehensive Review*. Legal Insights Press.
- Khademan, M., Koosha, A., & Nouri, F. (2021). Identifying the legal nature of cryptocurrencies by analyzing their structure in the Iranian legal system. *The Juridical Review (Journal of Justice)*(115).
- Khatibi, M. (2023). Jurisprudential study of the financial value and trading of cryptocurrencies (Case study: Bitcoin). *Islamic Economic Knowledge*, 14(2).
- Khorsandi Koocheshfahani, Z., & Chitsazian, M. (2021). Analysis of digital currencies from the perspective of jurisprudence and law. *Interdisciplinary Studies of Jurisprudence Quarterly*(2).
- Mirzakhani, R., & Doaei, M. (2023). Solutions and challenges of using cryptocurrencies in the capital market: A jurisprudential-legal perspective. *Islamic Economics and Banking Scientific Quarterly*(45).
- Morsi, H., Khalili Paji, A., Bahremand, H., & Rahmat, M. (2026). The approach of Iranian and European Union legal systems toward utility tokens. *Legal Research*, 25(66).
- Nasiri, M. (2023). Investigating and identifying applications of blockchain technology and cryptocurrencies in the field of digital visual arts and art financial markets in Iran. 2nd Cyber Space Conference,
- Sadeghi, M., & Naser, M. (2021). A comparative study of challenges and solutions for using digital cryptocurrencies in the legal systems of Iran and the United States. *Private Law Studies Quarterly*, 51(2).
- Schofield, A. (2019). *Blockchain & Cryptocurrency Regulation*. Global Legal Group Ltd.
- Smith, R. (2023). *Taxation of Cryptocurrency: Understanding IRS Guidelines*. Taxation Press.
- Sullivan, M. (2021). *Cryptocurrency Regulation: A Comprehensive Guide*. Financial Press.
- Tanha, A. R., & Khosravipour, F. (2024). Investigating digital currencies and explaining resulting crimes. 11th International and National Conference on Management, Accounting, and Law Studies,
- Williams, L. (2022). *White House and Treasury Guidelines on Cryptocurrency: Impacts and Implications*. Government Policy Press.
- Yousefzadeh, A. (2026). Legal framework for regulation in the field of stablecoins (A comparative study of the laws of Iran, the United States, and the European Union). *Journal of New Technologies Law*, 6(12).
- Ziaee, S. Y., & Hosseini, S. M. (2023). The status of cryptocurrencies in international trade and foreign investment law. *Journal of New Technologies Law*, 4(8).
- Zohar, A. (2020). *The Regulation of Cryptocurrency in the United States: A Comprehensive Overview*. Crypto Law Press.